Lietas arhīva Nr. CA-2387-17/36
ECLI:LV:RAT:2017:1012.C24114216.2.S

# SPRIEDUMS
## Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2017.gada 12.oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Mairita Šķendere,
tiesnese Gunta Freimane
un tiesnese Madara Ābele,
ar sekretāri Māru Bērziņu,
piedaloties prasītājam /pers. D/, viņa pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Antrai Isajevai un atbildētājai /pers. E/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu, sakarā ar /pers. E/ apelācijas sūdzību par Ogres rajona tiesas 2017.gada 7.marta spriedumu.

### Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 20.maijā /pers. D/ (turpmāk tekstā arī - prasītājs) vērsās Ogres rajona tiesā ar prasību pret /pers. E/ (turpmāk tekstā arī - atbildētāja) par uzturlīdzekļu parāda piedziņu, kurā lūgts piedzīt no atbildētājas par labu prasītājam uzturlīdzekļu parādu 11 374,26 EUR apmērā.

Prasībā norādīti zemāk minētie apstākļi.

[1.1] Pušu kopdzīves laikā ir dzimušas četras meitas – /pers. F/ 1996.gada 31.oktobrī, /pers. G/ 2000.gada 12.jūnijā, /pers. H/ 2003.gada 9.februārī un /pers. I/ 2004.gada 17.jūnijā.

[1.2] 2012.gada 28.septembrī starp prasītāju un atbildētāju noslēgta vienošanās par kopīgo nepilngadīgo bērnu uzturlīdzekļiem, bērnu aizgādību, saskarsmes tiesībām un kopīgās mantas sadali (turpmāk tekstā arī - vienošanās).

Saskaņā ar vienošanās 5.punkta nosacījumiem, puses kopīgi īsteno visu bērnu aizgādību, taču bērnu ikdienas aprūpi un uzraudzību nodrošina tēvs. Atbildētāja nav pildījusi savu pienākumu maksāt prasītājam līdzekļus meitu uzturam, ko uzņēmās saskaņā ar vienošanās 1.punktu.

[1.3] Sākot ar 2015.gada marta mēnesi situācija mainījās, jo meitas mainīja savu pastāvīgo dzīves vietu un aizgāja dzīvot pie mātes un tikai periodiski uzturas pie prasītāja. Uzturlīdzekļu parāda piedziņa tiek prasīta tikai līdz laikam, kurā meitu pastāvīgā dzīves vieta bija pie tēva, savukārt uzturlīdzekļu parāds vecākās meitas /pers. F/ uzturam – līdz pilngadības sasniegšanai.

Meitu pastāvīgās dzīves vietas maiņa notika sekojošos laika posmos:
- /pers. F/ 2015.gada marta beigās, bet pilngadība sasniegta 2014.gada 31.oktobrī (uzturlīdzekļu parāds 2 240,57 EUR);
- /pers. G/ 2015.gada maija beigās (uzturlīdzekļu parāds 2 864,57 EUR);
- /pers. H/ 2015.gada decembrī (uzturlīdzekļu parāds 3 620,57 EUR);
- /pers. I/ 2015.gada marta beigās (uzturlīdzekļu parāds 2 648,57 EUR).

[1.4] Prasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1588., 177., 179.pantu.

[2] Atbildētāja /pers. E/ rakstveida paskaidrojumos par prasību norāda, ka prasību neatzīst zemāk minēto apsvērumu dēļ.

[2.1] Arī pēc vienošanās noslēgšanas, divas meitas - /pers. F/ un /pers. I/ turpināja dzīvot pie atbildētājas un atbildētāja īstenoja viņu ikdienas aprūpi.

[2.2] /pers. F/ pie prasītāja dzīvoja tikai no 2014.gada jūlija līdz 2015.gada februārim, taču kā nepilngadīga šajā periodā viņa bija tikai līdz 2014.gada 31.oktobrim, līdz ar ko, būdama nepilngadīga, dzīvoja pie tēva tikai 4 mēnešus.

[2.3] /pers. I/ pēc pušu laulības šķiršanas nekad nav dzīvojusi pie prasītāja un nav bijusi viņa aprūpē.

[2.4] Laika periodā, kad bērni dzīvoja dalīti, katra no pusēm nodrošināja to bērnu ikdienas aprūpi, ar kuriem kopā dzīvoja. Izdevumi par lielajiem pirkumiem tika dalīti starp pusēm.

[3] Ar Ogres rajona tiesas 2017.gada 7.marta spriedumu /pers. D/ prasība tās uzturētajā daļā apmierināta, piedzenot no /pers. E/ par labu /pers. D/ uzturlīdzekļu parādu 11 032,80 EUR apmērā, piedzenot no /pers. E/ par labu valstij valsts nodevu 644,70 EUR apmērā, bet par labu Tiesu administrācijai ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 11,54 EUR apmērā.

Spriedums pamatots ar zemāk norādītajiem motīviem.

[3.1] Prasītāja un atbildētājas kopdzīvē dzimuši četri bērni - meita /pers. F/ 1996.gada 31.oktobrī, meita /pers. G/ 2000.gada 12.jūnijā, meita /pers. H/ 2003.gada 9.februārī un meita /pers. I/ 2004.gada 17.jūnijā.

[3.2] 2012.gada 28.septembrī puses noslēdza vienošanos, saskaņā ar kuru vienojās, ka puses īsteno visu bērnu kopīgo aizgādību, taču bērnu ikdienas aizgādību īsteno prasītājs (5.punkts), savukārt atbildētāja pušu kopīgo bērnu uzturēšanai ik mēnesi uzņēmās nodrošināt katram bērnam uzturlīdzekļus Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā līdz katra bērna pilngadības sasniegšanai (1.punkts). Saskaņā ar vienošanās 2.punktu prasītāja apņēmās maksāt uzturlīdzekļus katru mēnesi līdz 25.datumam, sākot no dienas, kad spēkā stājies nolēmums par pušu laulības šķiršanu. Saskaņā ar vienošanās 3.punktu māte ieskaita uzturlīdzekļus tēvam tā rakstiski norādītajā bankas kontā vai veic uzturlīdzekļu samaksu tēvam skaidrā naudā.

[3.3] Atsaucoties uz tiesu praksi un Civillikuma 179., 1587., 1588., 1589. un 1590.pantu, pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka vecākiem ir tiesības vienoties par līdzekļu apmēru, kādu viens no vecākiem maksā otram bērnu uzturam. Vienošanās, kas panākta starp vecākiem, ir jāpilda un vienpusēja atkāpšanās no šāda līguma nav pieļaujama.

Papildus pirmās instances tiesa norādījusi, ka vienošanās nav grozīta, papildināta vai lauzta, kā rezultātā atbilstoši Civillikuma 1589.pantam, atbildētājai nebija tiesību vienpusēji atkāpties no šīs vienošanās izpildes un bija pienākums pildīt pašas parakstīto vienošanos.

[3.4] Apstākļos, ka starp pusēm noslēgtā vienošanās ir atcelta tikai ar Ogres rajona tiesas 2016.gada 23.maija sprieduma lietā Nr.C24095916

spēkā stāšanās dienu, turklāt tikai daļā par uzturlīdzekļu piedziņu /pers. G/, /pers. H/ un /pers. I/ uzturam, ņemot vērā, ka atbildētāja nenoliedz vienošanās nepildīšanas faktu, pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasība uzturētajā daļā, proti, daļā par uzturlīdzekļu parāda piedziņu par laika periodu no 2012.gada 5.novembra līdz 2015.gada 30.novembrim ir apmierināma.

Tā rezultātā pirmās instances tiesa atzinusi, ka no atbildētājas prasītāja labā piedzenams uzturlīdzekļu parāds 11 032,80 EUR apmērā, proti, meitas /pers. F/ uzturam par laika periodu no 2012.gada 5.novembra līdz 2014.gada 31.oktobrim - 2 155,20 EUR apmērā, meitas /pers. G/ uzturam par laika periodu no 2012.gada 5.novembra līdz 2015.gada 30.aprīlim - 2 779,20 EUR apmērā, meitas /pers. H/ uzturam par laika periodu no 2012.gada 5.novembra līdz 2015.gada 30.novembrim - 3 535,20 EUR apmērā un meitas /pers. I/ uzturam par laika periodu no 2012.gada 5.novembra līdz 2015.gada 28.februārim - 2 563,20 EUR apmērā.

[3.5] Apstākļos, ka prasītājs, saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 3.punktu, ir atbrīvots no tiesāšanās izdevumu samaksas, pirmās instances tiesa atzinusi, ka no atbildētājas valsts labā piedzenama valsts nodeva 644,70 EUR apmērā.

Tāpat pirmās instances tiesa atzinusi, ka no atbildētājas piedzenami aprēķinātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 11,54 EUR apmērā.

[4] Atbildētāja /pers. E/ ir iesniegusi apelācijas sūdzību par Ogres rajona tiesas 2017.gada 7.marta spriedumu, pārsūdzot to pilnā apmērā, lūdzot lietu izskatīt pēc būtības un prasību noraidīt.

Apelācijas sūdzībā norādīti zemāk minētie argumenti.

[4.1] Atbildētājai netika izskaidrots, ka lietā nav pietiekami pierādījumi, kas pierāda viņas iebildumu pamatotību. Tāpat atbildētājai netika izskaidrots, ka vienošanās apstrīdēšanai viņai ir jāceļ pretprasība.

[4.2] Tiesa nav vērtējusi atbildētājas iebildumu juridisko pamatojumu, t.i., norādi uz Civillikuma 1589.pantu, kas pieļauj vienpusēju atkāpšanos no līguma tikai tad, kad tā pamatota ar paša līguma raksturu.

Pamats veikt uzturlīdzekļu maksājumus prasītājam bija apstāklis, ka visi bērni atradīsies prasītāja aprūpē, taču reāli šāda situācija neizveidojās, jo jau sākotnēji divi bērni dzīvoja kopā ar atbildētāju, bet divi ar prasītāju, vēlāk tikai periodiski pie prasītāja.

[4.3] Diviem bērniem jau no vienošanās noslēgšanas brīža, pērējiem vēlāk, atbildētāja nodrošināja dzīves vietu, apmaksājot dzīvokļa rēķinus, kas arī ir zināma naudas summa, kas būtu attiecināma uz uzturlīdzekļiem, gādāja par ēdienu, piedalījās lielāku pirkumu iegādē, ko tiesas sēdē neapstrīdēja prasītājs. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 96.panta piekto daļu, pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

[4.4] Tiesa no atbildētājas nav pieprasījusi aprēķinu, cik faktiski izmaksāja bērnu uzturēšana, ievērojot visus laika periodus, kuros atšķīrās pie atbildētājas dzīvojošo bērnu skaits. Šādu aprēķinu atbildētāja šobrīd var sagatavot.

[4.5] Situācijā, ka lietā ir redzams atbildētājas materiālais stāvoklis, tiesa nav izvērtējusi iespēju, atbilstoši Civilprocesa likuma 43.panta ceturtajai daļai, lemt par atbildētājas atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas un attiecīgi, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 42.panta ceturto daļu, noteikt, ka tiesas izdevumus uzņemas valsts.

[5] Prasītājs /pers. D/ rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norāda, ka pirmās instances spriedums ir pamatots un likumīgs, savukārt apelācijas sūdzība noraidāma.

[6] Tiesas sēdē prasītāja pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Antra Isajeva prasību uzturēja un lūdza tiesu prasību apmierināt, vienlaicīgi paskaidrojot, ka apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu.

Atbildētāja /pers. E/ tiesas sēdē uzturēja apelācijas sūdzību, paskaidrojot, ka prasību uzskata par nepamatotu un noraidāmu.

**Motīvu daļa**

[7] Noklausījusies pušu paskaidrojumus un novērtējusi pierādījumus lietā kopumā ar prasībā, apelācijas sūdzībā un paskaidrojumos par prasību un apelācijas sūdzību norādītajiem apstākļiem, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība kā nepamatota ir noraidāma.

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas un 430.panta trešās daļas noteikumiem apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības, sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, nepārbaudot faktus, kas konstatēti pirmās instances tiesā, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[8.1] Ogres rajona tiesas 2017.gada 7.marta spriedums ir pārsūdzēts pilnā apmērā.

[8.2] Apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti zemāk minētie fakti.

[8.2.1] Pušu kopdzīves laikā ir dzimušas četras meitas –/pers. F/ 1996.gada 31.oktobrī, /pers. G/ 2000.gada 12.jūnijā, /pers. H/ 2003.gada 9.februārī un /pers. I/ 2004.gada 17.jūnijā.

[8.2.2] 2012.gada 28.septembrī starp pusēm noslēgta vienošanās par kopīgo bērnu uzturlīdzekļiem, bērnu aizgādību, saskarsmes tiesībām un kopīgās mantas sadali.

[8.2.3] Atbildētāja pēc vienošanās noslēgšanas nav pildījusi vienošanos daļā, kurā paredzēts, ka atbildētāja līdzekļu, kas paredzēti meitu uzturam, maksājumus veiks prasītājam.

[9] Civillietu tiesas kolēģija, novērtējot lietā esošos rakstveida pierādījumus un liecinieku liecības kopumā ar pušu tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, atzīst, ka lietā konstatētie apstākļi nevar būt par pamatu secinājuma izdarīšanai, ka atbildētāja, prasībā norādītajā laika posmā, nav piedalījusies meitu uzturēšanā.

[9.1] Starp pusēm noslēgtās vienošanās 1.punktā noteikts, ka pušu kopīgo bērnu /pers. F/ un /pers. I/, kuras dzīvo /adrese A/, kā arī /pers. G/ un /pers. H/, kuras dzīvo /adrese B/, uzturēšanai atbildētāja ik mēnesi nodrošina uzturlīdzekļus Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā līdz bērnu pilngadības sasniegšanai.

Vienošanās nosaka, ka atbildētāja uzturlīdzekļu maksājumus veiks katru mēnesi līdz 25.datumam, sākot no dienas, kad spēkā stājies nolēmums par pušu laulības šķiršanu (2.punkts), ieskaitot uzturlīdzekļus prasītāja norādītajā bankas kontā vai samaksājot tos skaidrā naudā (3.punkts).

Bez tam vienošanās noteica, ka puses īsteno bērnu kopīgu aizgādību, ikdienas aizgādību īstenojot prasītājam, kurš apņēmies uzturlīdzekļus izmantot bērnu vajadzību nodrošināšanai (4. un 5.punkts).

[9.2] Lietā netiek apstrīdēts fakts, ka vienošanās noslēgta ar mērķi nodrošināt līdzekļus pušu kopīgo meitu uzturēšanai. Šādos apstākļos tiesas pienākums ir noskaidrot, kādā veidā pēc vienošanās noslēgšanas vecāki faktiski realizēja kopīgo bērnu uzturēšanas pienākumu.

[9.3] Lietas izskatīšanas gaitā ir iegūti zemāk minētie pierādījumi, kas apliecina, ka laika periodā, par kuru prasītājs ir lūdzis piedzīt no atbildētājas uzturlīdzekļu parādu, proti, pēc vienošanās noslēgšanas, pušu kopīgo bērnu aprūpes un uzturēšanas pienākumu ir pildījis gan prasītājs, gan atbildētāja.

[9.3.1] Faktu, ka strīdus laika periodā pušu meitas /pers. F/ un /pers. I/ dzīvoja pie atbildētājas, bet meitas /pers. G/ un /pers. H/ dzīvoja pie

prasītāja apliecināja pirmās instances tiesā un apelācijas instances tiesā nopratinātie liecinieki /pers. L/, /pers. M/, /pers. F/, /pers. N/ un /pers. O/, lieciniecei /pers. F/ precizējot, ka no 2014.gada jūlija līdz 2015.gada februārim viņa pārcēlās uz dzīvi pie tēva (pilngadību /pers. F/ sasniegusi 2014.gada 31.oktobrī).

Arī starp pusēm noslēgtās vienošanās 1.punktā norādītais, proti, norādītās meitu dzīves vietu adreses, apliecina, ka puses ir vienojušās par /pers. F/ un /pers. I/ dzīves vietu pie atbildētājas, bet /pers. G/ un /pers. H/ dzīves vietu pie prasītāja, kas apstiprina atbildētājas paskaidrojumus par to, ka viņa arī pēc vienošanās noslēgšanas realizēja meitu /pers. F/ un /pers. I/ uzturēšanas pienākumu.

[9.3.2] Faktu, ka strīdus periodā bērnu uzturēšanas pienākumu, neskatoties pie kura no vecākiem bērni dzīvoja, veica gan prasītājs, gan atbildētāja, apliecināja liecinieki /pers. M/, /pers. F/ un /pers. O/, apliecinot arī faktu, ka /pers. F/ no 2012.gada daļēji pati sevi uzturēja, jo strādāja nepilnu slodzi picērijā, kurā strādā arī atbildētāja.

[9.3.3] Faktu, ka atbildētāja strīdus laika periodā ir nodrošinājusi, lai meitas, kuras dzīvoja pie prasītāja, proti, /pers. G/ un /pers. H/ ievēro higiēnas prasības, nodrošinot viņas ar tīru apģērbu, kā arī nodrošinot, lai uzlabotos /pers. G/ un /pers. H/ sekmju rādītāji, apliecināja liecinieki /pers. M/, /pers. F/, /pers. N/ un /pers. O/.

[9.4] Civillikuma 177.panta otrā daļa nosaka, ka vecākiem ir pienākums rūpēties par bērnu līdz bērna pilngadības sasniegšanai, nosakot, ka bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu, viņa izglītošanu un audzināšanu.

Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā lietā iegūtie pierādījumi apliecina faktu, ka arī pēc vienošanās noslēgšanas puses turpinājušas kopīgi pildīt bērnu aprūpes pienākumu, tanī skaitā, arī bērnu uzturēšanas pienākumu. Tas apliecina, ka atbildētāja faktiski pildījusi vienošanos un līdzvērtīgi prasītājam piedalījusies bērnu uzturēšanā. Konkrētajā gadījumā nav būtiskas nozīmes apstāklim, vai atbildētāja, atbilstoši vienošanās noteikumiem, ir vai nav pārskaitījusi meitu uzturam paredzētos līdzekļus uz prasītāja bankas kontu vai nodevusi tos prasītājam personīgi, jo būtiska nozīme ir tam, ka atbildētāja līdzvērtīgi prasītājam ir pildījusi bērnu uzturēšanas pienākumu.

Šādos apstākļos, Civillietu tiesas kolēģija prasītāja rīcību, tiesas ceļā pieprasot no atbildētājas uzturlīdzekļu parāda piedziņu par laika periodu, kad abi vecāki, atbilstoši savām spējam, pildījuši bērnu uzturēšanas pienākumu, atzīst par pretēju Civillikuma 1.panta noteikumiem, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības, vienlaikus atzīstot, ka šāda prasītāja rīcība nebauda tiesas aizsardzību.

[9.5] Judikatūrā nostiprinātais princips, ka vecākiem ir tiesības vienoties par uzturlīdzekļu apmēru un šāda vienošanās rada ar likumu pamatotu saistību, kas pildāma, atbilstoši Civillikuma 1587.panta noteikumiem, uz kuriem atsaucies prasītājs savā prasībā, konkrētajā gadījumā nevar būt pamats prasības apmierināšanai.

Civillietu tiesas kolēģija, neapšaubot šo principu, atzīst, ka vienošanās pildīšanas pienākums, neskatoties uz apstākļu maiņu, saskaņā ar Civillikuma 1587.panta noteikumiem, neizbeidzas gadījumos, kad vienošanās netiek pildīta un netiek nodrošināts bērnu uzturēšanas pienākums apmērā, kāds noteikts ar vienošanos, tādā veidā nenodrošinot bērnu tiesības uz pienācīgu aprūpi.

Konkrētajā gadījumā Civillietu tiesas kolēģija ir konstatējusi, ka atbildētāja kopš vienošanās noslēgšanas dienas kopīgi ar prasītāju ir realizējusi bērnu aprūpes pienākumus, tanī skaitā, arī bērnu uzturēšanas pienākumu.

Konkrētās lietas ietvaros būtisks ir apstāklis, ka vienošanās ir slēgta ar mērķi nodrošināt pušu kopīgajām meitām uzturlīdzekļus. Šis mērķis ir panākts, abām pusēm piedaloties bērnu aprūpē, līdzvērtīgi nodrošinot bērnu uzturēšanas pienākumu.

Apstākļos, ka šobrīd visas pušu nepilngadīgās meitas dzīvo kopā ar atbildētāju, kura nodrošina meitu ikdienas aprūpi, saņemot uzturlīdzekļus valstī noteiktajā minimālajā apmērā, prasītāja rīcība, pieprasot no atbildētājas uzturlīdzekļu parāda piedziņu par laika periodu, kad puses līdzvērtīgi ir pildījušas bērnu uzturēšanas pienākumu, ir atzīstama par tādu, kas pretēja bērnu interesēm.

[9.6] Ņemot vērā iepriekš minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzība ir atzīstama par pamatotu, bet prasība kā nepamatota ir noraidāma.

[10] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa bez pietiekama pamata izdarījusi secinājumu, ka atbildētāja nav pildījusi ar vienošanos noteikto bērnu uzturēšanas pienākumu, kā rezultātā nepamatoti atzinusi, ka no atbildētājas par labu prasītājam piedzenams uzturlīdzekļu parāds.

[11] Apstākļos, ka prasītājs, saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 3.punktu, iesniedzot prasību tiesā, ir atbrīvots no valsts nodevas samaksas, šīs lietas ietvaros tiesas izdevumus uzņemas valsts.

**Rezolutīvā daļa**

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.pantu, 454.panta pirmo un otro daļu, Civillietu tiesas kolēģija

**nosprieda**

/pers. D/ prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu 11 032,80 EUR (vienpadsmit tūkstoši trīsdesmit divi *euro* un 80/100) apmērā – noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Pilna sprieduma sastādīšanas diena – 2017.gada 28.novembris.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese M.Šķendere

Tiesnese G.Freimane

Tiesnese M.Ābele